

Individualios priežiūros darbuotojų ir asmeninių asistentų profesinės veiklos galimybės dirbant su individualios veiklos pažyma (verslo liudijimu)

Nuo 2024 m. liepos 1 d. Lietuvos Respublikos Socialinių paslaugų įstatyme ir Socialinių paslaugų kataloge atsirado nauja sąvoka „socialines paslaugas teikiantis fizinis asmuo“. Šiais teisės aktais įtvirtinta galimybė, jog socialines paslaugas gali teikti ne tik juridiniai (socialinių paslaugų įstaigos), bet ir fiziniai asmenys. Taigi individualios priežiūros darbuotojai, kurie atitinka kvalifikacinius reikalavimus, gali teikti pagalbą į namus ir laikino atokvėpio asmens namuose paslaugas. Taip pat Lietuvos Respublikos Asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų įstatymas įtvirtina galimybę, kad asmeninės pagalbos paslaugą gali teikti paslaugų gavėjo pasirinktas asmeninis asistentas. Fiziniai asmenys visas išvardintas paslaugas gali teikti dirbdami su individualios veiklos pažyma (verslo liudijimu).

Vadovaujantis Lietuvos respublikos Socialinių paslaugų įstatymu (atliktas pakeitimas nuo 2024-07-01), 2 straipsnio, 14 punktu **socialines paslaugas teikiantis fizinis asmuo** – fizinis asmuo, teikiantis socialines paslaugas asmeniui, su kuriuo jis nesusijęs artimais giminystės ryšiais (nėra socialines paslaugas gaunančio asmens tėvas (įtėvis) ar motina (įmotė), vaikas (įvaikis), senelis (-ė), vaikaitis (-ė), brolis, sesuo), santuokiniais ryšiais (nėra socialines paslaugas gaunančio asmens sutuoktinis) ar su kuriuo negyvena ir netvarko bendro ūkio neįregistravęs santuokos, taip pat nėra socialines paslaugas gaunančio asmens globėjas ar rūpintojas arba aprūpintojas.

Vadovaujantis Socialinių paslaugų katalogo 25 punktu:

Socialinės paslaugos, kurias teikia socialines paslaugas teikiantys fiziniai asmenys yra:

Eil. Nr.	Socialinė paslauga	Paslaugą teikiančio specialisto kategorija	Apibūdinimas
1	2	3	4
25.1.	Pagalba į namus	Individualios priežiūros darbuotojas	Paslaugos teikimą organizuoja ir koordinuoja socialinių paslaugų įstaigos socialinis darbuotojas
25.2.	Laikino atokvėpio paslauga	Individualios priežiūros darbuotojas	Paslauga teikiama asmens (šeimos) namuose. Paslaugos teikimą organizuoja ir koordinuoja socialinių paslaugų įstaigos socialinis darbuotojas

Individualios priežiūros darbuotoju turi teisę dirbti ir pagalbą į namus bei laikino atokvėpio paslaugas gali teikti:

- asmuo, įgijęs socialinio darbuotojo padėjėjo ar lankomosios priežiūros darbuotojo, ar individualios priežiūros darbuotojo kvalifikaciją pagal socialinio darbuotojo padėjėjo ar lankomosios priežiūros darbuotojo, ar individualios priežiūros darbuotojo profesinio mokymo programą, arba

- asmuo, socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka išklauses 40 akademinių valandų įžanginius mokymus, o pradėjęs dirbti per 24 mėnesius – ne trumpesnius kaip 160 akademinių valandų mokymus, arba
- asmuo, sveikatos apsaugos ministro nustatyta tvarka įgijęs slaugytojo padėjėjo profesinę kvalifikaciją ir socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka išklauses 40 akademinių valandų įžanginius mokymus.

Šie kvalifikaciniai reikalavimai galioja ir teikiant paslaugas dirbant su individualios veiklos pažyma (verslo liudijimu).

Asmeninės pagalbos paslaugą **teikia asmeninis asistentas**. Tai fizinis asmuo, teikiantis asmeninę pagalbą asmeniui su negalia, su kuriuo jis nėra susijęs artimais giminystės ryšiais (nėra asmens su negalia tėvas (įtėvis) ar motina (įmotė), vaikas (įvaikis), senelis (-ė), vaikaitis (-ė), brolis, sesuo), santuokiniais ryšiais (nėra asmens su negalia sutuoktinis (-ė) ar asmuo, su kuriuo asmuo su negalia gyvena ir tvarko bendrą ūkį neįregistravęs santuokos), taip pat nėra asmens su negalia globėjas ar rūpintojas.

Asmeninis asistentas, pradėdamas teikti asmeninio asistento paslaugas, **turi būti išklauses 40 akademinių valandų įžanginius mokymus**, jeigu neturi Socialinių paslaugų įstatyme nustatyto išsilavinimo, leidžiančio dirbti socialiniu darbuotoju, arba nėra įgijęs socialinio darbuotojo padėjėjo, lankomosios priežiūros darbuotojo ar individualios priežiūros darbuotojo kvalifikacijos pagal socialinių darbuotojų padėjėjo ar lankomosios priežiūros darbuotojo, ar individualios priežiūros darbuotojo profesinio mokymo programą. Įžanginiai mokymai vykdomi pagal individualios priežiūros darbuotojo profesinės kompetencijos tobulinimo programas socialinės apsaugos ir darbo ministro nustatyta tvarka.

Asmens ar asmens atstovo pasiūlytas pasitelkti asmeninis asistentas iki sutarties pasirašymo dienos savivaldybės administracijai privalo pateikti:

- verslo liudijimą arba individualios veiklos pažymą, suteikiančius teisę teikti asmeninę pagalbą (išskyrus atvejį, kai asmens ar asmens atstovo pasiūlytas pasitelkti asmeninis asistentas asmeninę pagalbą teikia pagal darbo sutartį, sudarytą su asmeninės pagalbos teikėju);
- galiojančią Privalomojo sveikatos patikrinimo medicininę pažymą (forma Nr. 047/a), kurioje nurodyta, kad asmeninę pagalbą teiksiantis asmuo gali dirbti (išduodama vadovaujantis Asmenų, dirbančių darbo aplinkoje, kurioje galima profesinė rizika (kenksmingų veiksmų poveikis ir (ar) pavojingas darbas), privalomo sveikatos tikrinimo tvarkos aprašu, patvirtintu Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro 2000 m. gegužės 31 d. įsakymu Nr. 301 „Dėl profilaktinių sveikatos tikrinimų sveikatos priežiūros įstaigose“);
- jeigu asmeninę pagalbą bus teikiama vaikui su negalia, – Įtariamųjų, kaltinamųjų ir nuteistųjų registro valdytojo išduotą pažymą, patvirtinančią, kad asmeninę pagalbą teiksiančiam asmeniui netaikomi Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatyme nurodyti darbo su vaikais apribojimai.

Asmeninis asistentas, atsižvelgdamas į konkretaus asmens poreikius, asmens galimybes ir Sutartyje nustatytas sąlygas, padeda asmeniui:

- teikia jam pagalbą atliekant darbus ir vykdant veiklas (darbai ir vykdomos veiklos atliekamos kartu, bet ne už asmenį), kurių dėl negalios jis negali atlikti savarankiškai ir kurie būtini siekiant gyventi savarankiškai ir veikti visose gyvenimo srityse;
- teikia jam individualią diskretišką pagalbą, susijusią su asmens higiena (padeda apsirengti, nusiprausti, nusimaudyti, pasinaudoti tualetu ir kt.);
- lydi jį į sveikatos priežiūros ir (ar) kitas valstybės ir (ar) savivaldybės institucijas, įstaigas, organizacijas, užimtumo įstaigas, darbovietę, laisvalaikio praleidimo vietą ir kt., teikia pagalbą judant įvairiais paviršiais ir kt.;
- teikia pagalbą maitinimosi procese (paruošia stalo įrankius, padeda juos pakelti ir palaikyti valgymo metu, padeda planuoti mitybą ir kt.);
- teikia individualią pagalbą, padedančią adekvačiai reaguoti į jį supančią aplinką, užmegzti ir palaikyti su ja socialinius santykius (bendrauti, kalbėti, orientuotis laike ir aplinkoje, laikytis dienos režimo, ugdytis savivoką, gebėjimą disponuoti finansiniais ištekliais, būti socialiai aktyviam, organizuoti poilsį, laisvalaikį ir kt.).

Asmeninis asistentas **neteikia** pagalbos, susijusios su mokymo, darbo funkcijų, sveikatos priežiūros ar nepilnamečio asmens priežiūros dėl jo amžiaus procesu (pavyzdžiui, neatlieka už asmenį buities ir namų ruošos darbų, nevykdo slaugytojo ar slaugytojo padėjėjo, mokytojo ar mokinio padėjėjo, studijų padėjėjo, darbo asistento funkcijų, neteikia pagalbos priimant kasdienes sprendimus, nelydi vaiko iki 8 metų į ugdymo įstaigas ir iš jų, neatstovauja vaikui iki 18 metų, nedalyvauja kartu su asmeniu medicininės reabilitacijos veiklose, asmens ugdymo ar užimtumo veiklose, kurios vykdomos socialines ir ugdymo paslaugas teikiančiose įstaigose, nepadedą teisėtiems asmens atstovams užtikrinti jo priežiūros, kurią turi užtikrinti patys teisėti asmens atstovai, ir kt.).